

Robert Greene, absolvent de studii clasice al Universității Wisconsin-Madison, abordează în cărțile sale teme legate de putere, strategie și seducție. Prima lui carte, *Cele 48 de legi ale puterii* (2000), a înregistrat un succes răsunător, fiind urmată de alte patru bestselleruri internaționale: *The Art of Seduction* (2004), *The 33 Strategies of War* (2007), *The 50th Law* (2009) și *Măiestrie* (2013).

ROBERT GREENE

MĂIESTRIE

**Drumul cel mai sigur
spre succes**

Traducere din limba engleză de
Emanuela Jalbă-Șoimaru
Vladimir Lazurcă

Editura Litera

O.P. 53; C.P. 212, sector 4, București, România

tel.: 021 319 63 90; 031 425 16 19; 0752 548 372

e-mail: comenzi@litera.ro

Ne puteți vizita pe

www.litera.ro

Măiestrie

Robert Greene

Copyright © 2015, 2019 Grup Media Litera

pentru versiunea în limba română

Toate drepturile rezervate

Editor: Vidrașcu și fiii

Redactor: Carmen Neacșu

Copertă: Ana-Maria Gordin Marinescu

Tehnoredactare și prepress: Cătălin Pavel

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

GREENE, ROBERT

Măiestrie/ Robert Greene; trad. Emanuela Jalbă-Șoimaru,

Vladimir Lazurcă – București: Litera, 2019

Index

ISBN 978-606-33-3539-6

I. Șoimaru-Jalbă, Emanuela (trad.)

II. Lazurcă, Vladimir (trad.)

65.012.4:336

CUPRINS

<i>Introducere</i>	9
1. Descoperirea vocației: Misiunea Vieții	41
Forța ascunsă	43
Cheile măiestriei	50
Strategii de afilare a Misiunii Vieții	58
Contrariul	84
2. Supuneți-vă realității: ucenia ideală	91
Prima transformare	93
Cheile măiestriei	102
Strategii pentru ducerea la bun sfârșit a uceniei ideale	123
Contrariul	170
3. Absorbiți puterea maestrului:	
Dinamica mentorului	173
Alchimia cunoașterii	175
Cheile măiestriei	187
Strategii de aprofundare a dinamicii mentorului	200
Contrariul	227

4. Luati oamenii aşa cum sunt: Inteligența socială.....	231
A gândi cu mintea celuilalt.....	233
Cheile măiestriei.....	245
Strategii de dezvoltare a inteligenței sociale.....	270
Contrariul	304
5. Deșteptați mintea dimensională:	
Etapa Creativ-Activă	307
A doua transformare	309
Cheile măiestriei.....	319
Strategii ale Etapei Creativ-Active.....	376
Contrariul	448
6. Îmbinați intuitivul cu raționalul: Măiestria	451
A treia transformare	453
Cheile măiestriei.....	465
Strategii pentru atingerea măiestriei	492
Contrariul	564
<i>Biografii ale maestrilor contemporani</i>	569
<i>Mulțumiri</i>	579
<i>Bibliografie</i>	583
<i>Index.....</i>	591

Annei

INTRODUCERE

PUTEREA SUPREMĂ

Fiecare își ține destinul în propriile mâini, precum ține un sculptor materialul brut căruia îi va da o anumită formă. Dar și în cazul tuturor celorlalte tipuri de activități artistice, lucrurile stau la fel ca în cazul acesteia: ne naștem doar cu capacitatea de a efectua activitatea respectivă. Însă știm să da materialului forma pe care ne-o dorim trebuie învățată și cultivată atent.

— JOHANN WOLFGANG VON GOETHE

Există o formă de putere și inteligență ce reprezintă punctul de vârf al potențialului uman. Ea este sursa celor mai mari realizări și descoperiri din istorie. Este un tip de inteligență

ce nu se învață în școli și care nu e analizată de profesori, dar am avut aproape cu toții, la un moment dat, intuiția acestei inteligențe în cadrul propriei experiențe. Ni se dezvăluie adesea într-o perioadă tensionată – când ne confruntăm cu un termen-limită, cu nevoia de a rezolva urgent o problemă, cu o situație de criză de un fel sau altul. Sau se poate revela ca rezultat al activității constante depuse în cadrul unui proiect. În orice caz, atunci când suntem presați de circumstanțe, ne simțim neobișnuit de plini de energie și cu o deosebită capacitate de concentrare. Mintea ne este complet absorbită de sarcina care ne stă înainte. Această concentrare intensă dă naștere la tot felul de idei – care ne vin, ca din senin, atunci când suntem pe punctul de a adormi, de parcă ar izvoră din subconștient. În astfel de momente, ceilalți oameni par să opună mai puțină rezistență la influența pe care o exercităm asupra lor; poate că suntem mai atenți la ei sau poate le dăm impresia că ne aflăm în posesia unei puteri speciale, ce le insuflă respect. Chiar dacă, în mod normal, ne trăim viață în mod pasiv, reacționând constant la un incident sau altul, în asemenea zile sau săptămâni simțim că noi suntem cei care determină evenimentele și fac ca lucrurile să se întâmple.

Putem exprima această putere în felul următor: în cea mai mare parte a timpului, trăim într-un univers lăuntric al visurilor, dorințelor și gândurilor obsedante. Dar în această perioadă de creativitate ieșită din comun ne simțim impulsionați de nevoia de a face un anumit lucru care să aibă un rezultat practic. Ne forțăm să păsim în afara spațiului interior al gândurilor obișnuite și să ne conectăm la lume, la ceilalți oameni, la realitate. În loc să zburătăcim încolo și-ncoace, distrași în permanență, mintea

noastră se concentrează și reușește să ajungă până la esența a ceva real. În asemenea momente, avem impresia că mintea noastră – întoarsă spre exterior – este inundată de lumina lumii din jurul nostru și, fiind expuși brusc la detaliu și idei noi, devenim mai inspirați și mai creativi.

După ce termenul-limită a trecut ori criza s-a încheiat, acest sentiment de forță și de creativitate sporită scade în intensitate, de cele mai multe ori. Mintea noastră redevine absentă, iar sentimentul că deținem controlul dispare. Ce frumos ar fi dacă am putea făuri acest sentiment sau dacă l-am putea menține viu pentru mai multă vreme... dar el pare foarte misterios și alunecos.

Problema cu care ne confruntăm este că această formă de putere și inteligență este fie ignorată ca subiect de studiu, fie este înconjurate de tot felul de mituri și concepții greșite, care nu fac decât să-i sporească misterul. În imaginația noastră, creativitatea și strălucirea respective apar din senin, fiind roadele unui talent înăscut, sau țin, poate, de o dispoziție optimă sau de alinierea favorabilă a planetelor. Elucidarea misterului ar fi de un imens ajutor – faptul de a da un nume acestui sentiment de putere, de a-i examina rădăcinile, de a defini acel gen de inteligență care îl generează și de a înțelege cum poate fi el făurit și întreținut.

Să numim această senzație *măiestrie* – sentimentul că deținem un control mai mare asupra realității, asupra celorlalți oameni și asupra noastră însine. Deși s-ar putea să fie vorba despre ceva ce noi experimentăm pentru o perioadă scurtă, în cazul altora – al Maeștrilor din anumite domenii – starea aceasta devine modul lor de viață, felul lor de a vedea lumea. (Printre Maeștrii respectivi se numără Leonardo da Vinci,

Respect pentru oameni și cărți

Napoleon Bonaparte, Charles Darwin, Thomas Edison și Martha Graham, alături de mulți alții.) Iar la rădăcina acestei puteri se află un *proces* simplu care conduce la măiestrie – unul care ne este accesibil tuturor.

Procesul respectiv poate fi ilustrat în modul următor: să spunem că învățăm să cântăm la pian sau că ne angajăm într-un serviciu nou, pentru care trebuie să deprindem anumite abilități. La început ne simțim pe din afară. Primele noastre impresii despre pian sau despre mediul de lucru respectiv se bazează pe prejudecăți și includ adesea un sentiment de frică. Atunci când participăm la cele dintâi lecții de pian, claviatura ni se pare de-a dreptul intimidantă – nu înțelegem legătura dintre clape, corzi, pedale și orice alt element pe care-l presupune crearea muzicii. Într-o situație profesională nouă, suntem ignoranți în ceea ce privește relațiile de putere dintre angajați, psihologia șefului, regulile și procedurile considerate a fi cruciale pentru obținerea succesului. Ne simțim confuzi – cunoștințele de care avem nevoie în ambele cazuri ne depășesc.

Deși ne implicăm, poate, în asemenea situații cu mult entuziasm la gândul tuturor lucrurilor pe care le-am putea învăța sau pe care le-am putea face cu noile noastre abilități, ne dăm repede seama cât de multă muncă ne așteaptă. Marele pericol este că am putea ceda în fața sentimentelor de plăcuseală, nerăbdare, frică și confuzie. În felul acesta am înceta să mai observăm și să mai învățăm. Procesul ar stagna.

Dacă, pe de altă parte, ne controlăm aceste emoții și permitem timpului să-și urmeze cursul, ceva remarcabil începe să prindă viață. Pe măsură ce continuăm să îi observăm pe ceilalți și să le călcăm pe urme, totul începe să ne devină mai clar,

deoarece învățăm regulile și vedem cum funcționează lucrurile și cum se leagă între ele. Continuând să exersăm, căpătăm fluență; ajungem să stăpânim abilitățile de bază, ceea ce ne permite să ne asumăm provocări noi și mai interesante. Începem să sesizăm legături pe care nu le vedeam mai înainte. Căpătăm, treptat, încredere în capacitatea noastră de a rezolva problemele care apar sau de a ne depăși slabiciunile, prin pura perseverență.

La un moment dat, trecem de la stadiul de ucenic la acela de profesionist. Ne punem în aplicare propriile idei, obținând un feedback valoros în cadrul acestui proces. Ne folosim cunoștințele din ce în ce mai bogate în moduri tot mai creative. În loc să ne rezumăm la a învăța cum fac ceilalți lucrurile, începem să ne folosim propriul stil și propria personalitate.

Pe măsură ce trec anii, iar noi rămânem fideli acestui proces, se produce un salt nou – spre măiestrie. Claviatura nu mai este simțită ca fiindu-ne ceva exterior; e asimilată și devine parte din sistemul nostru nervos, din buricul degetelor. În ceea ce privește locul de muncă, ne-am făcut deja o idee cu privire la dinamica de grup, la felul în care stau lucrurile în cadrul afacerii respective și putem aplica ceea ce știm la situațiile sociale, citindu-i pe ceilalți în profunzime și anticipându-le reacțiile. Putem lua decizii rapide și foarte creative. Ne vin idei. Am învățat atât de bine regulile, încât acum putem fi noi cei care le încalcă sau le rescriu.

În cadrul procesului care conduce la această formă supremă de putere putem identifica trei faze sau niveluri distincte. Prima fază este *Ucenicia*; a doua este cea *Creativ-activă*; a treia este *Măiestria*. În prima fază suntem încă în afara domeniului, însușindu-ne cât de mult putem elementele și regulile de bază.

Avem doar o perspectivă parțială asupra domeniului, astfel că puterile noastre sunt limitate. În a doua fază, prin multă practică și implicare, ajungem să vedem în interiorul mașinăriei, ajungem să vedem cum se leagă lucrurile între ele și dobândim, astfel, o înțelegere mai cuprinzătoare a subiectului. Odată cu ea vine o putere nouă – capacitatea de a experimenta și de a ne juca creator cu elementele implicate. În a treia fază, gradul nostru de cunoaștere, experiență și concentrare este atât de profund, încât putem avea o perspectivă de ansamblu cât se poate de clară. Avem acces la esența vieții – la natura umană și la fenomenele naturale. Aceasta este motivul pentru care opera Maeștrilor ne răscolește în profunzime; artistul a reușit să capteze ceva din esența realității. Aceasta este motivul pentru care savantul strălucit poate descoperi o nouă lege a fizicii, iar inventatorul sau antreprenorul poate da la iveală ceva la care nu s-a mai gândit nimeni până atunci.

Putem numi puterea aceasta intuiție, dar intuiția nu este nimic altceva decât perceperea bruscă și imediată a ceea ce este real, fără să fie nevoie de cuvinte sau formule. Cuvintele și formulele pot veni mai târziu, dar străfulgerarea intuiției este ceea ce, în ultimă instanță, ne aduce mai aproape de realitate, deoarece mințile noastre sunt pe neașteptate iluminate de o frântură din adevărul care mai înainte stătuse ascuns de noi și de ceilalți.

Un animal are capacitatea de a învăța, dar el se bazează în mare parte pe instincte pentru a se conecta la realitatea înconjurătoare și a se feri de pericole. Pe baza instinctului poate acționa rapid și eficient. Omul se bazează, dimpotrivă, pe gândire și rațiune pentru a înțelege mediul înconjurător. Dar gândirea aceasta poate fi lentă, iar în lentoarea sa ea poate ajunge ineficientă.

Mare parte din procesul nostru de gândire intern, obsesiv倾ne să ne deconecteze de la realitate. La nivelul măiestriei, puterile intuitive sunt o combinație de instinctiv și rațional, de conștient și inconștient, de omenesc și animalic. Ele reprezintă modul nostru de a realiza legături subite și puternice cu ceea ce ne înconjoară, cu interiorul lucrurilor. În copilărie aveam, într-o anumită măsură, această putere intuitivă și această spontaneitate, dar ele sunt înălțurate, în general, de toate informațiile care ne umplu mintea de-a lungul timpului. Maeștrii revin la această stare de copil, opera lor dezvăluind diferite trepte de spontaneitate și de acces la inconștient, dar la un nivel cu mult superior celui caracteristic copiilor.

Dacă parcurgem procesul până în acest punct al său final, activăm puterea intuitivă care există în stare latentă în orice creier uman, pe care se poate să o fi cunoscut pentru scurt timp atunci când am fost profund absorbiți de o anumită problemă sau de un anumit proiect. De fapt, de multe ori în viață avem străfulgerări ale acestei puteri – ca de exemplu atunci când anticipăm ce se va întâmpla în continuare într-o anumită conjunctură sau atunci când ne vine în minte, ca din senin, răspunsul perfect la o anumită problemă. Dar asemenea momente sunt efemere și nefundamentate pe suficientă experiență ca să se poată repeta. Când ajungem la măiestrie, intuiția aceasta devine o putere asupra căreia deținem controlul, rodul parcurgerii aceluia proces mai amplu. Și dat fiind faptul că lumea prețuiește creativitatea și capacitatea aceasta de a descoperi noi aspecte ale realității, ea ne conferă, în egală măsură, și o mare putere practică.

Gândiți-vă la măiestrie în felul următor: pe tot parcursul istoriei, oamenii au simțit limitele planului conștient ca pe

o capcană în care sunt prinși, dată fiind lipsa contactului cu realitatea și lipsa puterii de a influența lumea din jurul lor. Au căutat tot felul de scurtături către o conștiință extinsă și către sentimentul că dețin controlul, scurtături sub forma ritualurilor magice, a transelor, incantațiilor și drogurilor. Și-au dedicat viața alchimiei, în căutarea pietrei filosofale – substanță înșelătoare care transforma materia în aur.

Această nevoie de scurtături magice a supraviețuit până în zilele noastre sub forma formulelor simple care duc la succes – străvechile secrete sunt în sfârșit dezvăluite și aflăm că simpla schimbare de atitudine va atrage energia potrivită. Există un sămbure de adevăr și un element practic în toate aceste eforturi – de pildă, accentul pe care practica magiei îl pune pe focalizarea profundă. Dar, până la urmă, toată această căutare se concentreză asupra a ceva ce nu există – calea lipsită de efort prin care să ajungem la puterea practică, soluția rapidă și ușoară, un El Dorado al minții.

În tot acest timp în care atât de mulți oameni se pierd în asemenea fantezii nesfârșite, ei ignoră singura putere autentică pe care o dețin, de fapt. Și, spre deosebire de ceea ce se întâmplă în cazul formulelor magice sau simpliste, putem vedea în istorie efectele materiale ale acestei puteri – marile descoperirii și invențiile, magnificele construcții și opere de artă, icsusința tehnologică la care am ajuns, toate acestea fiind creațiile unor minți ajunse la măiestrie. Această putere face posibilă, pentru cei care o dețin, acel tip de legătură cu realitatea și acea capacitate de a transforma lumea la care misticii și magicienii din trecut nu au putut decât să viseze.

De-a lungul secolelor, oamenii au ridicat un zid în jurul măiestriei. Au numit-o geniu și au considerat-o a fi inaccesibilă. Au văzut-o ca pe un rezultat al privilegiului, al talentului înăscut sau al unei alinieri favorabile a planetelor. Au făcut-o să pară a fi la fel de inconsistentă ca magia. Dar zidul acesta este unul imaginar. Iată adevărul secret: creierul nostru este opera a șase milioane de ani de evoluție și, mai mult decât orice altceva, această evoluție a creierului a fost menită să ne conducă spre măiestrie, spre puterea latentă existentă în noi toți.

EVOLUȚIA MĂIESTRIEI

Timp de trei milioane de ani am fost vânători-culegători, iar presiunile evolutive exercitate de acel mod de viață au fost cele care au dus la dezvoltarea, în cele din urmă, a unui creier atât de adaptabil și creativ. Astăzi avem un creier de vânători-culegători.

– RICHARD LEAKY

Ne este greu să ne imaginăm aşa ceva în prezent, dar cei mai vechi strămoși ai noștri care s-au încumetat să populeze pășunile Africii de Est cu șase milioane de ani în urmă erau niște ființe extrem de slabe și vulnerabile. Aveau mai puțin de un metru și cincizeci de centimetri înălțime. Aveau postură verticală și puteau alerga pe două picioare, dar niciodată atât de repede precum prădătorii patrupezi rapizi care-i urmăreau. Erau costelivi – ceea ce înseamnă că nu se puteau apăra cu propriile brațe. Nu aveau gheare sau colții sau venin la care

să recurgă dacă erau atacați. Ca să adune fructe, alune și insecte sau ca să-și procure mesele de carne trebuiau să iasă în savana deschisă, unde ajungeau țintele ușoare ale leoparzilor sau ale haitelor de hiene. Fiind atât de slabî și aşa de redusi numeric, puteau să dispară cu ușurință.

Cu toate acestea, în decursul câtorva milioane de ani (deosebit de puțini, dacă ne raportăm la scara temporală a evoluției), acești strămoși ai noștri modești din punct de vedere fizic au devenit cei mai formidabili vânători ai planetei. Ce anume ar putea explica o asemenea transformare miraculoasă? Unii au considerat că postura verticală le-a eliberat mâinile pentru a-și confeționa unelte, datorită degetului mare opozabil și capacitatei de a apuca cu precizie. Dar astfel de explicații de natură fizică omit un aspect esențial. Supremația noastră, măiestria noastră nu se datorează mâinilor, ci creierului nostru, faptului de a ne fi transformat mintea în cel mai puternic instrument cunoscut în natură – cu mult mai puternic decât toate ghearele. Iar la baza acestei transformări *mentale* se află două caracteristici biologice simple – cea *vizuală* și cea *socială* – de care oamenii primitivi au profitat.

Strămoșii noștri provineau din primătore care au trăit timp de milioane de ani în copaci și care și-au dezvoltat, în decursul acestui proces, unul dintre cele mai remarcabile sisteme vizuale din natură. Pentru a se mișca rapid și eficient într-o asemenea lume, au dezvoltat o coordonare la nivel vizual și muscular extrem de sofisticată. Ochii lor au evoluat treptat către poziția frontală completă, conferindu-le vederea binoculară, stereoscopică. Acest sistem îi oferă creierului o extrem de precisă perspectivă tridimensională și detaliată, dar una care este mai

degrabă îngustă. Animalele înzestrate cu o asemenea vedere – prin opoziție cu cele care au ochii situați în lateral – sunt, în general, prădători eficienți, cum este cazul păsărilor răpi-toare de noapte sau al felinelor. Acestea își folosesc vederea de excepție pentru a detecta prada de la distanță. Primatele trăitoare în copaci și-au dezvoltat această vedere din alte motive – pentru a sări dintr-o creangă în alta, pentru a detecta mai ușor fructele și insectele. Acestea și-au dezvoltat și o percepere a culorilor mult mai elaborată.

Când cei mai vechi strămoși ai noștri au coborât din copaci și s-au mutat în spațiile deschise ale savanei, au adoptat postura verticală. Fiind deja înzestrăți cu acest sistem vizual foarte puternic, puteau vedea la mare depărtare (girafele și elefanții sunt, cu siguranță, animale mai înalte, dar au ochii poziționați lateral, ceea ce le conferă o viziune panoramică). Lucrul acesta le-a permis să detecteze de departe prădătorii periculoși și să le sesizeze mișările chiar și în lumina asfințitului. Își puteau asigura retragerea în doar câteva secunde sau minute. În același timp, dacă se concentră pe ceea ce se află în imediata lor apropiere, puteau identifica tot felul de amănunte semnificative din mediul înconjurător – urme de pași și semne ale prădătorilor care au trecut pe acolo sau culoarea și forma piețrelor pe care le puteau lua de jos și folosi ca arme.

Cât încă trăiau în copaci, această vedere puternică ajuta viteza – îi ajuta să vadă și să reacționeze rapid. Când au trecut în spațiul deschis din savană, lucrurile au stat exact invers. Siguranța și procurarea hranei se bazau pe observarea lentă, stăruitoare a mediului, pe capacitatea de a distinge detaliile și de a se concentra asupra posibilelor semnificații ale lor.